

SXEDIO.51S

14/27.12.1919: Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΥ ΣΧΕΔΟΝ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΟΠΟΥ ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΝΑ ΠΡΩΘΗΣΕΙ ΤΟΝ ΕΝΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ. Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΔΗΛΩΝΕΙ ΟΤΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΘΑ ΓΥΡΙΣΕΙ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΓΙΑ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ

Η Πρεσβεία των Ελλήνων Κυπρίων επέστρεψε στην Κύπρο ύστερα από απουσία ενός χρόνου και τα μέλη της στις ομιλίες τους κατά την υποδοχή που τους επιφυλάχθηκε παρουσιάστηκαν πολύ αισιόδοξα.

Ο Αρχιεπίσκοπος ανακοίνωσε ότι η επιστροφή της Πρεσβείας ήταν προσωρινή και ότι θα επέστρεφε μόλις χρειαζόταν στο Λονδίνο και πρόσθεσε ότι την αναχώρηση από το Λονδίνο, είχε συμβουλευτεί και ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος γιατί το Κυπριακό συνδυαζόταν με άλλα θέματα και ιδιαίτερα με το τουρκικό πρόβλημα.

Ο Νεοπτόλεμος Πασχάλης ανέφερε στα πλήθη που τους υποδέχθηκαν ότι ο βρετανός πρωθυπουργός Λόϊντ Τζιορτζ είχε αναφέρει στο Βενιζέλο ότι ήταν εναντίον κάθε αρχής ηθικής να κρατήσει η Αγγλία την Κύπρο.

Λεπτομέρειες της υποδοχής και των ομιλιών που έγιναν παρέθετε η "Ελευθερία" στις **14/27** Δεκεμβρίου, **1919:**

"Ως ήτο γνωστόν εξ επιστολών μελών της Κυπριακής Αποστολής ως εδημοσιεύσαμεν εν τω προηγουμένω φύλλω τη παρελθούσας Τετάρτης αφίκετο η επί εν έτος περίπου παραμείνασα εν Λονδίνω και εργασθείσα όλαις δυνάμεσιν υπέρ της εθνικής ημών υποθέσεως Κυπριακή πρεσβεία.

Προς δεξίωσιν δε του αρχηγού της Αποστολής Μ. Αρχιεπισκόπου και των λοιπών αυτής μελών αποφάσει της Ι. Συνόδου και της Επικουρικής Επιτροπής, κατήλθεν από της προτεραίας εις Αμμόχωστον ο Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου κ. Νικόδημος. Συγχρόνως

κατήλθον εις Αμμόχωστον προς δεξίωσιν των μελών της Πρεσβείας αι οικογένειαι των καθώς και πολλοί των φίλων αυτών.

Μόλις το συμβατικόν ατμόπλοιον ηγκυροβόλησε περί την μεσημβρίαν της παρελθούσης Τετάρτης εις τον λιμένα Αμμοχώστου, εγένετο γνωστον τηλεγραφικώς ότι η Κυπριακή Αποστολή αφίκετο, μικρόν δε μετά ταύτα δι' ετέρου τηλεγραφήματος εγινώσκετο ότι θα έφθανον εις την πρωτεύουσαν περί την 2 μ.μ. ώραν δι' εκτάκτου αμαξοστοιχίας οι έντιμοι βουλευταί κ.κ. Ν. Πασχάλης και Δ. Σεβέρης ους παρά το βροχερόν του καιρού και χωρίς καν να παρασχεθή καιρός καθόσον η φέρουσα αυτούς αμαξοστοιχεία έφθασε σχεδόν συγχρόνως με το ανναγγέλλον την άφιξιν των τηλεγράφημα-υπεδέχθησαν εν τω σιδηροδρομικώ σταθμώ πολλοί των οικείων και φίλων των.

ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΤΟΥ Μ. ΑΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΝ ΒΑΡΩΣΙΟΙΣ:

Επειδή η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος ήτο καταβεβλημένος, λόγω του τρικυμιώδους ταξειδίου μετέβη αμέσως εις το ξενοδοχείον, όπως αναπαυθή τα δε λοιπά μέλη της Πρεσβείας ανεχώρησαν έκαστος εις την πόλιν του.

Την 3 μ.μ. ώραν ο Μακαριώτατος συνοδευόμενος υπό του Π. Μητροπολίτου Κιτίου, μετέβη εις τον ναόν Αγίου Νικολάου ένθα ετελέσθη δέησις υπέρ επιτυχούς εκβάσεως των εθνικών ενεργειών του τόπου. Πρώτος ωμίλησεν ο Μακαριώτατος, εκθέσας εν συντόμω τας ενεργείας της Πρεσβείας. Ακολούθως προσεφώνησε την Α. Μακαριότητα ο δημαρχεύων Αμμοχώστου εκ μέρους της τε πόλεως και επαρχίας. Είτε προσεφώνησεν ο Π. Μητροπολίτης Κιτίου την Α. Μ. εκ μέρους της Ιεράς Συνόδου, της Μητροπολιτικής περιφερείας Κιτίου ειδικώτερον δε της πόλεως Λάρνακος.

Μετά την δέησιν και τας προσφωνήσεις ενθουσιωδώς επιδοκίμασθείσας υπό του πλήθους, ο Μακαριώτατος επανήλθεν εις το ξενοδοχείον, ένθα οι πολίται επεσκέφθησαν αυτόν και υπέβαλον τα σέβη των.

Επίσης υπέβαλον τα σέβη των εις την Α. Μ. ο

διδάσκαλος και η διδασκάλισσα Δερύνειας, μετά των μαθητών των, ελθόντες πεζή εκ του χωρίου των.

Η ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος ανήλθεν εις Λευκωσίαν, συνοδευόμενος υπό του Μ. Κιτίου, την επαύριον Πέμπτην διά της τακτικής αμαξοστοιχείας. Ενωρίς πολύ είχαν συγκεντρωθή παρά τον σιδηροδρομικόν σταθμόν πλήθη κόσμου εξ εκατέρων των Φύλων εκ τε της πρωτευούσης και των προαστείων, διεκρίνοντο δε ο Σεβ. Τοποτηρητής, ο Π. Μητροπολίτης Κυρηνείας, ο Π. Ηγούμενος Κύκκου μετά των πατέρων της Μονής, ολόκληρον το ιερατείον της πόλεως, οι εκ των μελών της Πρεσβείας κ.κ. Ν. Πασχάλης και Δ. Σεβέρης μετά των αξιοτ. κυριών των, ο δήμαχος Λευκωσίας μετά της αξιοτ. κυρίας του, ο Γυμνασιάρχης του Παγκυπρίου μετά των καθηγητών, διδάσκαλοι, έμποροι, επιστήμονες, δημοσιογράφοι, μαθηταί των εκπαιδευτηρίων κλπ.

Περί την 11 π.μ. ώραν κατέφθασεν η ολκή μόλις δε προέβαλεν ο Μακαριώτατος και ήρξατο ευλογών τα παριστάμενα πλήθη ταύτα εξερράγησαν εις ζητωκραυγάς υπέρ του αρχηγού της Κυπριακής Εκκλησίας και του Εθνάρχου. Αμ' ως δε κατήλθε της αμαξοστοιχείας ο Αρχιεπίσκοπος, ο αξ. δήμαρχος κ. Λιασίδης προσεφώνησε τον Πρόεδρον της Κυπριακής Αποστολής και τα λοιπά έν. μέλη αυτής ως ακολούθως:

Μακαριώτατε,

Εξ ονόματος του Ελληνικού πληθυσμού της πρωτευούσης χαιρετίζω την Υμετέραν σεβαστήν Μακαριότητα και τους εντίμους βουλευτάς προσωρινώς επανακάμπτοντας από την Μητρόπολιν του Αγγλικού κράτους, ένθα επί ολόκληρον σχεδόν έτος διεμείνετε αγωνιζόμενοι τον τίμιον υπέρ της πατρίδος αγώνα.

Εν ώρα χειμώνος και εν μέσω τρικυμιών αφήσετε το πάτριον έδαφος και διεκινδυνεύσετε την πολύτιμον ζωήν Υμών, όπως φθάσητε εγκαίρως εις την Εσπερίαν και υποστηρίξητε παρά τοις ισχυροίς τα εθνικά δίκαια της χειμαζομένης ιδιαίτερας ημών πατρίδος συμφώνως προς το καθήκον υμών και την

ανατεθείσαν υμίν υπό των Νήσιωτών εντολήν.

Την εντολήν ταύτην και το καθήκον εξεπληρώσετε καθ' όλην την διάρκειαν της εν τη Εσπερία διαμονής σας, προσηκόντως χωρίς ούτε κόπων, ούτε μόχθων, ούτε θυσιών προς τούτο να φεισθήτε. Ευχαριστίαι δε και ευγνωμοσύνη οφείλονται υμίν διά πάσας Υμών τας υπέρ του ζητήματος μας εργασίας και ενεργείας, αίτινες ομολογουμένως και επιδεξίως και λελογισμένως διεξήχθησαν.

Εθέσετε, Μακαριώτατε και λοιπά έντιμα μέλη της Πρεσβείας στερράς τας βάσεις του εθνικού μας ζητήματος διά συνεντεύξεων προς αρμοδίους διά δημοσιευμάτων εις τον αγγλικόν τύπον και διά προφορικών και γραπτών εκθέσεων προς τους ιθύνοντας την πολιτικήν του μεγατίμου αγγλικού έθνους και απεριφράστως ετονίσετε και διεκηρύξετε ότι ο κυπριακός λαός ποθεί και απαιτεί την άμεσον απόδοσιν της Νήσου εις την πεφιλημένην Μητέρα Ελλάδα.

Εσμέν δε πεπεισμένοι ότι η συντελεσθείσα ήδη υφ' υμών λελογισμένη εργασία και εκείνη την οποίαν θα διεξαγάγητε κατά την εν ευθέτω ώρα επάνοδον σας εις Αγγλίαν προς συμπλήρωσιν του έργου Υμών θα φέρωσιν ευνοϊκά αποτελέματα και ότι επί τη βάσει τούτων και των σθεναρών ενεργειών, τας οποίας διεξάγει ο μεγαλόφρων και βαθυνούστατος Αρχηγός της Φυλής, θα ίδωμεν πραγματοποιούμενον τάχιιστα τον πόθον ημών τον ιερόν, τον αναλλοίωτον όστις από αιώνων διακατέχει πάσαν ελληνικήν κυπριακήν ψυχήν.

Πρέπον όμως είναι να τονισθή κατά την επίσημον ταύτην ώραν ότι ο ελληνικός λαός της πρωτεύουσας και μετ' αυτού ο της Κύπρου συμπάσης είναι παρασκευασμένος εν πάση αντιξώω περιστάσει να προβή ως απεφασίσθη κατά την επ' εσχάτων λαβούσαν χώραν Παγκύπριον Συνέλευσιν εις παν μέτρον και εν ανάγκη πάσαν θυσίαν να υποστή προς επίτευξιν της προσαρτήσεως της Νήσου ημών εις το πανένδοξον Ελληνικόν Βασίλειον.

Επί τη προσδοκία ότι δεν θα βραδύνη ο χρόνος καθ' ον η τάλαινα ημών Πατρίς θα αξιωθή του θείου

δώρου της ελευθερίας αναφωνώ:

- Ζήτω η Ένωσις.
- Ζήτω το Εθνικόν Κέντρον.
- Ζήτω η Πρεσβεία.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην, ἣν ἐκάλυψαν ζῶνται ζῆτωκραυγαί υπέρ τῆς Ἐνώσεως τοῦ Ἀρχιεπικόπου καὶ τῶν μελῶν τῆς Πρεσβείας, ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησε διὰ βραχέων εὐχαριστήσας τὸν σεβ. τοποτηρητὴν, τὰ συνοδικὰ μέλη, τὸν Κυπριακὸν λαὸν διὰ τὴ θερμὴν δεξίωσιν καθὼς καὶ τὸν κ. δήμαρχον διὰ τὴν ὠραίαν τοῦ προσφώνησιν, ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἡ Ἀποστολή διέκοψε πρὸς στιγμὴν τὸ ἔργον τῆς ἐπανελεύσεως εἰς Κύπρον, ὅπως ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τοῦ ἐντολοδόχου λαοῦ, ὅτι τὸ ζήτημα μας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀριστικῶς τελειωμένον κατόπιν τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Ἀγγλοῦ Πρωθυπουργοῦ εἰς τὸ τελευταῖον υπόμνημα τῆς Κυπρ. Ἀποστολῆς καὶ τῶν διαβεβαιώσεων τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὴν υποδείξει τοῦ ὁποῦ καὶ ἡ Πρεσβεία ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἴδια, καθόσον τὸ Κυπριακὸν ζήτημα εἶναι συνδεδεμένον με ἄλλα σπουδαιότερα ζητήματα καὶ δη τὸ τουρκικόν, καὶ ὅτι ἡ Κυπρ. Πρεσβεία εἶναι ἐτοιμὴ νὰ ἐπανεέλθῃ πάλιν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Μητρόπολιν, ὅπως συνεχίσῃ τὰς ἐνεργείας αὐτῆς, ἀμ' ὡς παραστὴ ἀνάγκη.

Ἐν τέλει δὲ ὁ Μακαριώτατος ηὐχήθη υπέρ τῆς ταχείας ἐκπληρώσεως τῶν προαιωνίων κυπριακῶν πόθων, τὴν εὐχὴν δὲ ταύτην τοῦ Μακαριωτάτου ἐπανελάβοντα πλήθη.

Μεθ' οὗ ὁ Μακαριώτατος ἀντήλλαξεν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν μετὰ τῶν Ἀγ. Συνοδικῶν, τὰ δὲ παριστάμενα πλήθη ἠσπάζοντο εὐλαβῶς τὴν δεξιάν του.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μακαριώτατος, οἱ Ἱεράρχαι, τὰ προαναφερθέντα δύο μέλη τῆς Πρεσβείας, ὁ δήμαρχος καὶ πλείστοι τῶν παρισταμένων ἐπιβάντες ἀμαξῶν μετέβησαν εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν διελθόντες διὰ τῆς κεντρικῆς οδοῦ, ἠχοῦντων δαιρικῶς τῶν κωδῶνων τῶν ναῶν τῆς πόλεως.

Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πληρωθέντι πάραυτα κόσμου, ἐψάλη κατανυκτικὴ δέησις υπέρ

ευοδώσεως του Κυπριακού Αγώνος και ενισχύσεως του έργου της Κυπριακής Αποστολής μεθ' ο ο Σεβ. Μητροπολίτης Πάφου κ. Ιάκωβος προσεφώνησε τον Αρχιεπίσκοπον και τα μέλη της Πρεσβείας ως εξής:

Μακαριώτατε,

Εντιμοί Κύριοι Βουλευταί,

Ενιαυτός ολόκληρος και πλέον διέρρευσεν αφ' ότου από του αυτού ιερού χώρου προέπεμπεν υμάς τους εκλεκτούς της η Κύπρος, σύσσωμος μετά σφοδρώς παλλομένης καρδιάς και εν εξάλλω και ιερώ ενθουσιασμώ και εν φωναίς αλαλαγμού και αγαλλιάσεως μεταβαίνοντας εις την μεγάλην και αχανή πόλιν της ενδόξου Βρεττανικής αυτοκρατορίας, ένθα ευρίσκοντο συνηγμένοι οι ισχυροί και μεγάλοι της γης, οίτινες και πρώτοι εκήρυξαν τας αρχάς της ελευθερίας και της δικαιοσύνης με την υψίστην εντολήν να διακανονίσωσι και διαταράξωσι τα νέα εθνικά όρια των χωρών και των λαών και να απονεύμωσι δικαιοσύνην εις τους μικρούς και υποδούλους λαούς, τους εστερημένους της ποθητής ελευθερίας των.

Μεταβαίνοντας λέγω, ίνα ενώπιον αυτών, ως επίσημοι αντιπρόσωποι του Κυπριακού λαού, υποβάλητε τα απαράγραπτα και αναλλοίωτα εθνικά δίκαια του λαού της ελληνικωτάτης ταύτης νήσου και διεκηρύξητε στεντορεία τη φωνή τον διακατέχοντα τα στήθη απάντων των Κυπρίων κύριον και προαιώνιον πόθον, τον της Ενώσεως και μόνον της ενώσεως μετά της μητρος Ελλάδος.

Και με το ευγενές τούτο σάλπισμα και με την ιεράν υψίστην ταύτην εντολήν, υπείκοντες εις την φωνήν της γλυκυτάτης πατρίδος καλούσης υμάς επί το καθήκον και επιζητούσης τας εθνικάς υπηρεσίας σας, επεδείξατε όντως μεγίστην αυτοπάρνησιν και αυτοθυσίαν αλλά και ακραιφνή πατριωτισμόν, εγκατελείψατε τας οικογενειακάς σας εστίας, τας επαγγελματικάς σας εργασίας, τα οικονομικά σας συμφέροντα και τέλος την ευμάρειαν και ησυχίαν σας και υπό την ηγεσίαν της Α. Μ. του Αρχιεπισκόπου, του Εθνάρχου και πεπνυμένου αρχιθύτου της καθ' ημάς Εκκλησίας διεπλεύσατε εν δεινώ όντως και φοβερώ

χειμώνι ατέρμονα πελάγη και εκτεταμένας θαλάσσας, εν τω μέσω φρικωδών και αφαντάστων τρικυμιών, καταιγίδων και θυελλών διακινδυνεύσαντες και αυτήν ακόμη την ύπαρξιν σας διά τον ιερόν σκοπόν, όπως ως οίον τε τάχιον μεταβήτε εκεί, όπου σας εκάλει το καθήκον, εκεί, εις τον τόπον της επιτελέσεως της ιεράς υμών εντολής.

Και την αυτοθυσίαν σας και αυταπάρνησιν βεβαίως αυτήν και τον ακραιφνή πατριωτισμόν σας δεν θα λησμονήση ευκόλως η αγαπητή μας Κύπρος, αλ' ηδέως πάντοτε θα αναμιμνήσκειται αυτών ως μήτηρ φιλόστοργος θα σας ευγνωμονή και θα ευλογή υμάς, τα χρηστά και εκλεκτά αυτής τέκνα.

Και έκτοτε δια την πολυπαθή και αγωνιώδη νήσον αι ημέραι διέρρεον μετ' αγωνίας, αι εβδομάδες παρήχοντο μετά χρηστών ελπίδων, οι δε μήνες διεδέχοντο αλλήλους μετά παλμών, και συγκινήσεων, αλλά με την στερράν και ακράδαντον πεποίθησιν και προσδοκίαν ότι η ευγενής και φιλελευθέρα Αγγλία θα επανελάμβανε την ευγενή και ωραίαν χειρονομίαν των Ιονίων Νήσων, την χειρονομίαν του **1915**. Αλλά και αι τελευταία πληροφορίαί αίτινες έφθασαν και μέχρις ημών παρέχουσι την αγαθήν πληροφορίαν ότι το ζήτημα μας ευρίσκεται εις χείρας τελείως φιλικάς και ότι καίτοι η λύσις αυτού η οριστική πολύ πιθανόν να βραδύνη ένεκα της εκκρεμότητος όλων των άλλων γενικών ζητημάτων και προβλημάτων, ουχ ήτιον πάντοτε θα είναι ευκτέα και τοιαύτη οίαν επόθησε πάντοτε, ποθεί και θα ποθή η ευγενής κυπριακή ψυχή.

Κατά την ενιαύσιον διαμονήν σας εις την Αγγλικήν Μητρόπολιν, Μακαριώτατε και έντιμοι κύριοι βουλευταί, παρέσχετε όντως υφίστας υπηρεσίας εις την πατρίδα και επολιτεύθητε δεξιώς και εσκεμμένως χειρισθέντες το ζήτημα μας μετά πολλής της περινοίας και δεξιότητος και επί τούτω κατωρθώσατε να συναντήσητε υψηλά και εξέχοντα πρόσωπα, διακεκριμένην κατέχοντα θέσιν εν τη πολιτεία, τη κοινωνία και τοις γράμμασιν. Εξεθέσατε πεπλατυσμένως εις τον αγγλικόν τύπον τα του ζητήματος, τι δηλονότι εστί κυπριακόν ζήτημα, όπερ

οι πλείστοι τουλάχιστον ηγνούν. Διωργανώσατε διαλέξεις, παρηκολουθείτε αγρύπνως τον τύπον, αναιρούντες πανθ' όσα εναντίον του ζητήματος μας εγράφοντο παρ' ανθρώπων συμφεροντολόγων και ανελευθέρων, αγομένων υπό πνεύματος εχθρικής αντιλήψεως και πάθους και μίσους προς πάντα ο ελληνικόν και παρ' ανθρώπων μηδεμίαν εχόντων σχέσιν προς την ηθικήν και τας αρχάς και το πνεύμα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης και τέλος εθέσατε εις ενέργειαν κάθε τρόπον και κάθε μέσον το οποίον συνέβαλλεν εις την πρόοδον του ζητήματος.

Ότε δε τέλος, εν τω μέσω της πολιτικής ατμοσφαιράς του Λονδινίου Αστεως, επεφάνη η αίγλήεσσα και εξέχουσα φυσιογνωμία του μεγάλου και υπερόχου αρχηγού της Φυλής κ. Βενιζέλου και ηκούσατε από του στόματος αυτού ωρισμένας υποσχέσεις και διαβεβαιώσεις περί της ευκτέας λύσεως του ζητήματος μας, τας οποίας μετ' ου πολύ επεβεβαίωσε και επεσφράγισεν εν τη προς το τελευταίον υπόμνημα της Πρεσβείας απαντήσει του ο μεγαλουργός πρωθυπουργός της Αγγλίας κ. Λόϊδ Τζιορτζ ότι τα ελληνικά δίκαια του λαού της Κύπρου ανεγνωρίσθησαν και ότι το ζήτημα του θα τύχη της τα μάλιστα συμπαθούς προσοχής από μέρος της Κυβερνήσεως της Α. Μ. του Βασιλέως της Αγγλίας, τότε και μόνον τότε εκρίνατε ίσως σκόπιμον ίνα διακόψητε τας ενεργείας σας και το έργον σας και να εγκαταλείψητε το Λονδίνον, επανακάμπτοντες εις τα ίδια ίνα αναγγέλητε και εις ημάς τους εν πολλή οδύνη και αγωνία διακειμένους τα χαροποιά ευαγγέλια.

Με αυτάς τας σκέψεις και τας χρηστάς ελπίδας σας αποδεχόμεθα, Μακαριώτατε, και έντιμοι κύριοι βουλευταί, τοσούτον ενθέρμως και πανηγυρικός. Η δε εν τω μέσω ημών παρουσία σας αναζωογονεί και αναζωπυροί τους πόθους και τας ελπίδας μας. Αλλ' όμως δεν δύναμαι κατά την επίσημον και σοβαράν ταύτην στιγμήν να αποκρύψω την πραγματικήν αγωνίαν, την δεινήν θλίψιν αλλά και την αληθινήν δυσφορίαν του Κυπριακού λαού επαναβλέποντος υμάς, αλλά μη φέροντος ατυχώς εκείνο όπερ επόθησε και

ωνειροπόλησε, την ελευθερίαν και την ένωσιν του. Αλλ' έχομεν στερράν και ακράδαντον και πεποίθησιν ότι η εν τω μέσω ημών παρουσία σας θα είναι πάντοτε προσωρινή και ότι εν ευθέτω καιρώ και καταλλήλω χρόνω θα επανακάμψητε ίνα συνεχίσητε το έργον σας προς συμπλήρωσιν της ιεράς εντολής σας. Διότι είναι ανάγκη να τονισθή και παγκοίμως να γνωσθή ότι οι Κύπριοι ουδαμώς θα ησυχάσωσιν, ενόσω δεσποτεία και ξένη Κυβέρνησις και θα εξακολουθήσωσι να αγωνίζονται, να παλαίωσι μέχρι της τελικής αποκαταστάσεως της πατρίδος των.

Και με την στερράν αυτήν απόφασιν θεωρούμεν την εν τω μέσω ημών παρουσίαν σας ως την ευγενή εκείνην πρωτοπορίαν της ενώσεως. Πεποίθαμεν δι' ακραδάντως ότι επανακάμπτοντες εν ώραις αισίσαις φέρετε εν τοις χερσίν υμών τον αρραβώνα της εκπληρώσεως του παγκυπρίου πόθου.

Υπό το κράτος λοιπόν των γλυκερών τούτων ελπίδων και προσδοκιών ας δεηθώμεν οι πάντες προς τον των όλων κύριον και δοτήρα παντός αγαθού Θεόν, όπως καταξιώση πάντας ημάς, να μη είναι μακράν η ευλογημένη εκείνη ημέρα, καθ' ην οι πάντες εν τω αυτώ ιερώ χώρω θα εορτάσωμεν γηθοσύμως και θα πανηγυρίσωμεν τα Ελευθέρια της Νήσου μας.

Γένοιτο, Γένοιτο.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ Μ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ: Αμέσως είτα έλαβε τον λόγον ο Μ. Αρχιεπίσκοπος όστις είπε περίπου τα ακόλουθα:

Ευγνωμονούμεν τον εν Χριστώ αδελφόν Αγιον Πάφου, διότι τοσοούτον επιεικώς έκρινε τας ημετέρας ενεργείας. Η ισχυρά φωνή της εκκλησίας και τα ψηφίσματα του κυπριακού λαού συνετέλεσαν εις το να αρθώσιν αι αμφιβολίαι περί των πόθων μας και να μας δοθή μετ ολίγας ημέρας η απάντησις υπό του Αγγλου πρωθυπουργού.

Όταν μετέβημεν εις Αγγλίαν τα εκεί πνεύματα δεν ήσαν διατεθειμένα προς το ζήτημα μας ως είναι σήμερα. Η Πρεσβεία εκίνησε πάντα λίθον υπέρ του ζητήματος μας. Απετάθη αρχικώς προς τον Υπουργόν

των Αποικιών, αλλ' η Κυβέρνησις δεν μας έδωκε τότε απάντησιν, ειπούσα μόνον ότι θα μελετήση το ζήτημα. Απετάθημεν προς διαφόρους βουλευτάς, οίτινες επίσης δεν έδιδον εις ημάς σαφή απάντησιν. Και ο αγγλικός δε τύπος εδεικνύετο προς το ζήτημα μας πολύ επιφυλακτικός, μη δεχόμενος να δημοσιεύη ούτε τας διατριβάς μας επί του ζητήματος.

Ημείς όμως εξεδώκαμεν φυλλάδια, απεστείλαμεν επιστολάς προς ένα έκαστον των βουλευτών και των δύο Βουλών διαρκώς διά δραστηρίου ενεργείας κατωρθούμεν την καταχώρισιν άρθρων διαφωτιστικών περί του ζητήματος μας εις τον αγγλικόν τύπον.

Ταύτα πάντα επέφερον αγαθά αποτελέσματα και η κοινή εν Αγγλία γνώμη αντελήφθη τι εστί Κυπριακόν ζήτημα χαρακτηρίσασα το αίτημα μας ως δίκαιον. Συνηγόρους εις τας ενεργείας μας εύρομεν τους φιλέλληνας, οι οποίοι διά διαλέξεων και φυλλαδίων υπεστήριξαν το έργον μας. Επίσης ενίσχυσιν εύρομεν από τον αγγλικόν κλήρον, όστις ενεκολπώθη κυριολεκτικώς το ζήτημα μας. Τα εκκλησιαστικά φύλλα έγγραφαν κατ' επανάληψιν ενθαρρυντικά και προτρεπτικά διά την ένωσιν άρθρα.

Ενίσχυσιν εύρομεν και από το Εθνικόν Κέντρον από τας οδηγίας του οποίου δεν παρεξεκλίναμεν και το οποίον εύρε πάσας τας ενεργείας μας ευστόχους.

Βεβαίως δεν εφθάσαμεν εις το οριστικόν τέλος, αλλ' όσα μας ελέχθησαν δύνανται να θεωρηθώσιν ως αρραβών της πραγματοποιήσεως των πόθων μας. Δεν παρελείψαμεν να αναιρέσωμεν και την γνώμην ότι το ζήτημα μας είναι συναφές προς το τουρκικόν ελπίζομεν δε ότι η αναίρεσις μας αύτη θα ληφθή υπ' όψιν.

Μετά τας τοιαύτας ενεργείας μας και την αναβολήν της διεθετήσεως του ζητήματος και μετά την σοβαράν απάντησιν του Πρωθυπουργού της Αγγλίας ότι το ζήτημα μας θα τύχη της τα μάλιστα συμπαθούς προσοχής και δη μετά τας διαβεβαιώσεις του κ. Προέδρου της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι το ζήτημα μας θα τύχη της τα μάλιστα συμπαθούς προσοχής και δη

μετά τας διαβεβαιώσεις του κ. Προέδρου της ελληνικής Κυβερνήσεως ότι το ζήτημά μας ευρίσκεται εις χείρας φιλικάς, ετέθη το ζήτημά μας περί επανόδου ημών. Επειδή δε και ο Εξ. Πρόξενος της Ελ. Κυβερνήσεως, εγκολπωθείς το ζήτημά μας, υπέδειξεν ότι δυνάμεθα να επιστρέψωμεν, απεφασίσαμεν περί της προσωρινής επανόδου ίνα εκθέσωμεν εις τον τόπον τα της θέσεως του ζητήματος με την προϋπόθεσιν ότι μόλις παρουσιασθή ανάγκη θα μεταβώμεν πάλιν εις Λονδίνον προς συνέχισιν του αγώνος ημών.

Το τοιοῦτο δεν πρέπει να εμπνεύση εις ουδενός την διάνοιαν λιποψυχίαν. Το ζήτημα μας ευρίσκεται εις πολύ καλόν σημείον. Θα εξακολουθήσωμεν δε βεβαίως να εντεινόμεν τας δυνάμεις μας προς περισσοτέραν τόνωσιν αυτού και θα σκεφθώμεν μετά των αρμοδίων ποία μέτρα επιβάλλεται να ληφθώσι προς τούτο.

Πρέπει επαναλαμβάνω να είμεθα βέβαιοι ότι το ζήτημά μας θα λυθή και ότι λίαν ταχέως θα σημάνωσι χαρμοσύνης οι κώδωνες και θα συνέλθωμεν πάλιν όπως εορτάσωμεν τα ελευθέρια της αγαπητής μας πατρίδος.

ΟΜΙΛΙΑ Κ. ΠΑΣΧΑΛΗ: Μετά τον Μακαριώτατον ωμίλησεν ο εκ των μελών της Κυπριακής αποστολής κ. Ν. Πασχαλης ειπών τα εξής:

Μετά τους ευγλώτους λόγους της Α. Μ. του Αρχιεπισκόπου τους οποίους ηκούσατε και εν τω σιδηροδρομικώ σταθμώ και εν τω ιερώ τούτω ναώ, δεν θα είπω παρά ολίγας μόνον λέξεις όπως εξ ονόματος των λαϊκών μελών της Κυπριακής Αποστολής, σας παρακαλέσω να δεχθήτε την έκφρασιν της βαθυτάτης ευγνωμοσύνης μας και των βαθυτάτων ευχαριστιών μας, διά τας ωραίας, Σεβασμιώτατε και κύριε Δήμαρχε, προσφωνήσεις και διά την ένθερμον, την ενθουσιώδη την τιμητικήν ταύτην, συμπατριώται, δεξίωσιν σας.

Συναισθανόμεθα ότι δεν είμεθα άξιοι των τόσων μεγάλων τιμών με τας οποίας επιεικώς και με τόσην συγκατάβασιν μας περιβάλλετε σήμεραν. Γνωρίζομεν, είμεθα βέβαιοι, ότι ουδέν άλλο επράξαμεν παρά εν τω

ελαχίστων προς την πατρίδα μας καθηκόντων. Δεν λησμονούμεν δε ότι εν τη επιτελέσει του καθήκοντος τούτου έσχομεν ακεραίαν, επίκαιρον, σύντονον, πολύτιμον εν πάσι την αρωγήν και συνεργασίαν της τε Επικουρικής Επιτροπείας και του Κυπριακού Λαού.

Η χαρά μας είναι αναμφιβόλως μεγάλη, διότι ευρισκόμεθα ήδη εν τω μέσω υμών, διότι δυνάμεθα να επικοινωνήσωμεν και αύθις εκ του σύννεγγυς μετά του Κυπριακού λαού, τα εθνικά του οποίου συμφέροντα προσεπαθήσαμεν να φρουρήσωμεν δεόντως εν τη ξένη.

Πολύ όμως ορθώς ανεφέρθητε, Σεβασμιώτατε, εις την δυσφορίαν και την στενοχωρίαν, υπό των οποίων διακατέχεται ο Κυπριακός λαός, διότι δεν εγενόμεθα, ως ελπίσαμεν και επιστεύσαμεν, οι διαγγελλείς του χαρμοσύνου αγγέλματος της εθνικής μας απολυτρώσεως. Δεν δυνάμεθα και ημείς ν' αποκρύψωμεν από υμάς, ότι διακατεχόμεθα υπό βαθυτάτης οδύνης διότι επαναβλέπομεν, δούλοι ημείς, υποδούλους σας.

Δεν πρέπει όμως να σας αποθαρρύνη ή να μας απελπίση τούτο. Είμεθα εν μέρει ευτυχείς διότι ευρισκόμεθα εις την ευχάριστον θέσιν να σας βεβαιώσωμεν και διά ζώσης περί της ακραδάντου, της απολύτου πεποιθήσεως, την οποίαν ο κ. Πρόεδρος της Ελληνικής Κυβερνήσεως τρέφει διά την αισίαν επίλυσιν του εθνικού μας ζητήματος. Εάν δε προσθέσητε εις την πεποίθησιν ταύτην και την διαβεβαίωσιν της Αγγλικής Κυβερνήσεως την παριεχομένην, είναι αληθές εις επιστολήν συντεταγμένην εις διπλωματικήν γλώσσαν αλλ' εν ταυτώ και τόσω σαφή εισέτι λελυμένον ότι εν άλλαις λέξεσιν η κατά την διάρκειαν του πολέμου γενομένη προσάρτησις της Νήσου μας εις τας αγγλικάς κτήσεις δεν είναι παρά προσωρινή, ελπίζομεν να συνομιλήσητε μεθ' ημών ότι το εθνικόν αμς ζήτημα έκαμε βήμα προς τα πρόσω.

Το να κρατήσωμεν την Κύπρον, είπεν επί λέξει ο Αγγλος Πρωθυπουργός, προς τον Έλληνα συνάδελφον του, είναι εναντίον πάσης αρχής και πάσης ηθικής.

Οι μεγαλόφρονες ούτοι λόγοι συνδυαζόμενοι με

την αισιόδοξον πεποίθησιν του κυρίου Προέδρου και την διαβεβαίωσιν της αγγλικής Κυβερνήσεως, ην ανέφερα, δέον να είναι αι νέαί βάσεις τα νέα στερρά θεμέλια διά νέα συνεχή δεργασίαν, διά νέους αγώνας.

Το τι ασφαλώς δυνάμεθα να είπωμεν προς υμάς την στιγμήν ταύτην, είναι ότι ελπίζομεν και ελπίζομεν, ότι με τας ευχάς της Κυπριακής Εκκλησίας, με την μητρικήν συναντίληψιν της Μεγάλης Πατρίδος μας, με την ιδικήν μας προ παντός εργασίαν θα δυνηθώμεν να ίδωμεν ανατέλλοντα επί της Νήσου μας τον ήλιον της Ελληνικής Ελευθερίας.